

Χάρτες αιχώρος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΜΟΣ 2
VOLUME 2

ΤΕΥΧΟΣ 1
ISSUE 1

ΜΑΪΟΣ 2003
MAY 2003

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΚΟΚΚΩΣΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΓΟΥΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- ΥΠΕΧΩΔΕ
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσιμας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- University of London, Queen Mary, UK
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειφ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΙΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- University of Surrey, UK
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας

και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδίον Άρεως, 38334 ΒΟΛΟΣ

<http://www.prd.uth.gr/aeihoros> e-mail: aeihoros@prd.uth.gr

τηλ.: 24210 - 74456 fax: 24210 - 74380

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρος

Επιμέλεια έκδοσης : Άννα Σαμαρίνα - Παναγιώτης Πανταζής
Layout : Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
Σχεδιασμός εξωφύλλου : Γιώργος Παρασκευάς
Εκτύπωση : Αλέκος Ξουράφας
Κεντρική διάθεση : Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

Περιεχόμενα

	Εισαγωγή	4
	Λαμπριανίδης Λ.	6
Τοπικά προϊόντα ως μέσο για την υποβοήθηση της ανάπτυξης των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της ευρωπαϊκής υπαίθρου	Μηριασούλη Ε.	36
Τα "κοινά" - πόροι συλλογικής ιδιοκτησίας και συλλογικής ευθύνης: έννοιες, προβλήματα και το ζήτημα της διαχείρισής τους	Μπεριάτος Η.	58
Σχεδιασμός και διαχείριση προστατευομένων περιοχών στην Ελλάδα: θεσμικές εξελίξεις, προβλήματα και προοπτικές	Ψυχάρης Ι., Γεωργίου Γ.	90
Το δημοσιονομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη διεύρυνση και οι επιπτώσεις του στην περιφερειακή συνοχή	Λιαργκόβας Π., Γιαννιάς Δ. και Φωτόπουλος Γ.	114
Συγκλίσεις και αποκλίσεις της ποιότητας ζωής στην Ελλάδα: 1960-2000	Γαβρήλου Ε., Μπουρδάκης Β.,	130
Cube II - Hypercube: Η Νοηματική Ανασυγκρότηση του Χώρου: ο επαναπροσδιορισμός των "Αρχιτεκτονικών Σταθερών" και των Πρωταρχικών Δομών "Σωματικής Εμπειρίας"		
	ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
	Στεφάνου Ι., Μιχάλαϊνα Ε.	146
Σχολιασμός στη Λευκή Βίβλο για την ενέργεια: η συμπληρωματικότητα τριών φαινομενικά αντικρουόμενων στόχων	Χατζηθεοδωρίδης Φ., Καζάκη Σ. και Πογιαρίδης Η.	160
Η Εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου στα Ελληνικά Νησιά		
	ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
	Κάρκα Ε.	182
William Lafferty - James Meadowcroft (επ.), Implementing Sustainable Development Strategies and Initiatives in High Consumption Societies		
	ΑΠΟΨΕΙΣ	198
Συνέντευξη με τον Louis Albrechts		200
Συνέντευξη με την Patsy Healey		206
Συνέντευξη με τον Ernest Alexander		216
Συνέντευξη με την Rachele Alterman		226
Συνέντευξη με τον Hans Mastop		234

Σχολιασμός στη Λευκή Βίβλο για την ενέργεια: Η συμπληρωματικότητα τριών φαινομενικά αντικρουόμενων στόχων

Ιωσήφ Στεφάνου

Καθηγητής, Εθνικού Μετσόβειο Πολυτεχνείο

Ευανθία Μιχάλαϊνα

Οικονομολόγος, MSc - Ερευνήτρια

*"Σε τελική ανάλυση, όλα όσα παράγει ο άνθρωπος αποτελούνται από δύο συστατικά:
 Εργασία και Ενέργεια"
 (Άντριου Όσβαλντ, Οικονομολόγος)*

Ο τρόπος παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, δηλαδή τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τα δίκτυα μεταφοράς τους και ο τρόπος διανομής τους στους οικιακούς και βιομηχανικούς καταναλωτές, τείνουν να γίνονται το επίκεντρο επιρροής του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος κάθε χώρας.

Η συνολική ανταγωνιστικότητα, η ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού και η προστασία του περιβάλλοντος είναι οι τρεις στόχοι της ενεργειακής πολιτικής που έχει χαράξει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Λευκή Βίβλος για την ενέργεια, αποτελεί το προϊόν μιας προσπάθειας εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην κατεύθυνση της χάραξης των βασικών κατευθυντήριων γραμμών για την επίτευξη των στόχων αυτών. Διαμορφώθηκε μετά από συζητήσεις όλων των εμπλεκόμενων ενεργειακών φορέων και αναφέρεται στις στάσεις και πολιτικές που διέπουν την Ενεργειακή Πολιτική έως το 2020.

Η γεωπολιτική αστάθεια που παρατηρείται στην εποχή μας και ο διαρκής κίνδυνος που ελλοχεύει λόγω της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης από ξένες χώρες, κατέστησαν σαφή την ανάγκη αντιμετώπισης του τριπλού αυτού στόχου, με συλλογικό τρόπο και δη -στην περίπτωσή μας- κοινοτικό. Η απόλυτη σύμπνοια απόψεων που απαιτείται από τα Κράτη Μέλη, για τη χάραξη ενεργειακής στρατηγικής φιλικής προς το περιβάλλον απαιτεί μηχανισμούς

για τη διάδοση των πληροφοριών, πολιτική αποτελεσματικότητα και εναρμόνιση, οργάνωση συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και νομικό προβληματισμό, διάλογο και διαφάνεια, καθώς και συνεχή παρακολούθηση των τάσεων στον ενεργειακό τομέα.

Οι δράσεις αυτές, θα οδηγήσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα υπό κάποιες βασικές προϋποθέσεις, οι οποίες αναλύονται ως εξής:

- Το κάθε Κράτος Μέλος πρέπει να συμμορφώνεται με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η αναζήτηση καθαρών μορφών ενέργειας θα αυξήσει την ούτως ή άλλως διαρκώς αυξανόμενη ενεργειακή ζήτηση.
- Η κάθε Χώρα θα πρέπει να διακατέχεται από προσαρμοστικότητα και ευελιξία προκειμένου να αντιμετωπίζονται από κοινού με την Ένωση, τα νέα ενεργειακά δρώμενα που εμφανίζονται στο παγκόσμιο ενεργειακό φάσμα.
- Οι Αγορές Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου πρέπει να απελευθερωθούν.
- Τα Κράτη Μέλη της Ένωσης οφείλουν να συνεργάζονται.
- Τα Κράτη Μέλη οφείλουν να υιοθετούν εθνικές πολιτικές αποτελεσματικής απορρόφησης των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, σύμφωνες με τα Κοινοτικά πρότυπα.

Στόχος της Λευκής Βίβλου, είναι να δημιουργήσει ενιαία οικονομική πολιτική και υγιές επενδυτικό υπόβαθρο στον τομέα της ενέργειας, να καθησυχάσει τους Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την επάρκεια ενεργειακής τροφοδοσίας τους, και να ελαχιστοποιήσει τη συμμετοχή του Δημοσίου στο ρόλο του Χρηματοδοτικού Φορέα, αφήνοντας να αναπτυχθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία. Επιπλέον, προσβλέπει στη δημιουργία ολοκληρωμένου Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και Φυσικού Αερίου καθώς και στην εντατικοποίηση της έρευνας και ανάπτυξης (Research & Development) στην κατεύθυνση νέων ενεργειακών τεχνολογιών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η απειλή που προέρχεται από την αύξηση της ενεργειακής ζήτησης μέσα στην Ένωση και από τις κρίσεις που προκύπτουν λόγω της εξάρτησης της Ένωσης από τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Συνέπεια των παραπάνω, θα είναι η σύγκλιση των εκάστοτε ενεργειακών πολιτικών των Κρατών Μελών με την Κοινοτική και η δραστηριοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων (Κοινοτικά και Κυβερνητικά όργανα, ιδιώτες Επιχειρηματίες, πανεπιστημιακοί φορείς) πάνω σε κοινές κατευθυντήριες γραμμές, έτσι όπως αυτές ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έθεσε τις πρώτες βάσεις και το γενικότερο πλαίσιο πολιτικής για την ελεύθερη –χωρίς σύνορα– διακίνηση εμπορευμάτων και υπηρεσιών μέσα στις χώρες της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην κατεύθυνση της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης (Ο.Ν.Ε.), προκειμένου να διασφαλισθεί αιεφόρος οικονομική ανάπτυξη μέσα από την

προστασία του περιβάλλοντος (Στεφάνου Ι. και Μητούλα Ρ., 2002). Η "Πράσινη Βίβλος" που εξέδωσε το 1995 η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσε την απόπειρα διαμόρφωσης του πρώτου Κοινοτικού Πλαισίου ενεργειακής πολιτικής, όπου διατυπώνονταν οι προκλήσεις που άρχιζαν τότε να διαφαίνονται στον χώρο της ενέργειας καθώς και οι προτάσεις αντιμετώπισης των προκλήσεων αυτών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995). Έγινε έτσι το πρώτο βήμα στην κατεύθυνση της ενοποίησης της ενεργειακής αγοράς των Κρατών Μελών της Ένωσης, το εναρκτήριο λάκτισμα έρευνας και ανάπτυξης ενεργειακών τεχνολογικών καθαρών προς το περιβάλλον και η θέση προϋποθέσεων για την κάλυψη του ενεργειακού εφοδιασμού.

Ο συγκερασμός των ενεργειακών απόψεων και η κατάθεσή τους με τη μορφή ενεργειακών πολιτικών και αποφάσεων στην κατεύθυνση της υλοποίησης των τριών στόχων, δηλαδή της προστασίας του περιβάλλοντος, της αύξησης της Ευρωπαϊκής Ανταγωνιστικότητας και της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού, δημιούργησε την ανάγκη εκπόνησης της Λευκής Βίβλου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996), η οποία ολοκληρώθηκε το 1996 και αποτυπώνει μια κοινά αποδεκτή ενεργειακή στρατηγική προς την επίτευξη των προαναφερόμενων επιδιωκόμενων στόχων που έχουν τεθεί στα πλαίσια της Κοινοτικής Ενεργειακής Πολιτικής και που προφανώς είναι κοινοί για όλα τα Κράτη Μέλη της Ένωσης.

Όλες οι παραπάνω δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες ήδη αναφέρθηκαν και οι οποίες θα αναλυθούν στη συνέχεια έχουν κατάλληλα θεσμοθετηθεί έτσι, ώστε να ισχύει η Αρχή της Αναλογικότητας καθώς και η Αρχή της Επικουρικότητας, έτσι όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 3B της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση [SEC(92)90]. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι έτσι δομημένες ώστε να αγγίζουν μόνο γενικά πλαίσια στήριξης των αποφάσεων, να μην υπεισέρχονται σε δυσεπίλυτα εξειδικευμένα θέματα που άπτονται των κυβερνητικών αποφάσεων και να τίθενται σε διαβούλευση όταν και όπου θεωρείται ότι από αυτές εξαρτάται το καλό της Κοινότητας. Έτσι, αποφεύγονται πρόσθετες δαπάνες και επιτρέπεται στα συστήματα της κάθε χώρας να χρησιμοποιήσουν ευέλικτα τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους, μετά από ενδελεχή μελέτη κόστους - ωφέλειας της εκάστοτε δράσης.

Καθώς η ενέργεια τείνει να γίνει ο βασικότερος παράγοντας κοινωνικής και οικονομικής ολοκλήρωσης της εκάστοτε χώρας και το βασικότερο σημείο στήριξης της γεωπολιτικής της σημασίας, το Κοινοτικό Νομοθετικό Πλαίσιο που πλαισιώνει την παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας χρειάζεται να αναδιαμορφώνεται διαρκώς τόσο σε Εθνικό, όσο σε Κοινοτικό και Διεθνές επίπεδο, με τρόπο που να βελτιώνει τους όρους ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, αυξάνοντας τις θέσεις εργασίας και επιτυγχάνοντας ενεργειακή επάρκεια, πάνω στη βάση της προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι, θα εξασφαλισθεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση μια τόσο αξιοπρεπής όσο και ανταγωνιστική θέση στην Παγκόσμια Αγορά, μέσω μιας ισορροπημένης τιμολογιακής πολιτικής της ενέργειας, διατηρούμενης σε χαμηλά επίπεδα, και μιας αποτελεσματικής διαχείρισης ενεργειακών κρίσεων που ήδη έχουν αρχίσει να προκύπτουν.

Οι επί μέρους δράσεις στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση, σκοπεύει να προβεί προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της αύξησης της Ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού, αναλύονται στη συνέχεια.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΕΥΚΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η περιβαλλοντική προστασία είναι ανάγκη να απορρέει άμεσα από τη χρήση ενέργειας, δεδομένου ότι "κάθε σχετική με την ενέργεια δράση παρουσιάζει επιπτώσεις στο περιβάλλον είτε σε περιφερειακό, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο" (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996). Έτσι, η χάραξη περιβαλλοντικής στρατηγικής μέσω της εκπόνησης περιβαλλοντικών μελετών αποτέλεσε μια από τις πρώτες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς οι περιβαλλοντικές ανησυχίες που προκαλούνται από τις συνέπειες της κατανάλωσης ενέργειας αυξάνονται σταδιακά και πολύπλευρα. Οι ανησυχίες αυτές, άπτονται όχι μόνο της παγκόσμιας μεταβολής του κλίματος που προκαλείται από την έκλυση CO₂ στην ατμόσφαιρα και της δημιουργίας του γνωστού Φαινομένου του Θερμοκηπίου, αλλά επίσης και σε πάσης φύσεως οχλήσεις (απορρίμματα, ρύπανση, διαρροές, θόρυβο), που προκαλούνται σε περιφερειακό επίπεδο. Οι ανησυχίες αυτές πρέπει να καθησυχαστούν όχι μόνο με ενιαίο, συνεκτικό και συντονισμένο τρόπο, αλλά επίσης με μεθόδους που κατά την εφαρμογή τους αφ' ενός δεν θα δημιουργούν δυσεπίλυτα προβλήματα σε άλλα επίπεδα της επιχειρηματικής και οικονομικής δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφ' ετέρου θα πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, που είναι ένα από τα κύρια προβλήματα της τρέχουσας Περιβαλλοντικής Πολιτικής¹ - έτσι όπως υποστηρίχθηκε από την Κοινότητα στο Πέμπτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον - στόχος η Αειφορία [COM(92) 93].

Σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η τεχνολογική αναβάθμιση στην υπηρεσία της ενέργειας με σκοπό τη δημιουργία φιλικότερων προς το περιβάλλον μιγμάτων καυσίμων και τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας (Αιολικά Πάρκα, Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς), βελτίωση της πρόσβασης στις εγχώριες πηγές ενέργειας και επίτευξη υψηλότερης ενεργειακής απόδοσης με περιορισμένη χρήση πρώτων υλών. Η χρηματοδότηση της έρευνας και ανάπτυξης που προκύπτει ως φυσικό επακόλουθο των παραπάνω αποτελεί μέριμνα για την Ένωση, καθώς είναι προφανές πλέον ότι η προηγμένη τεχνολογία θα συμβάλλει στην αυξημένη ανταγωνιστικότητά της.

¹ Αειφορία: αρχή της Δασοπονίας κατά την οποία η διαχείριση του Δάσους πρέπει να ρυθμίζεται κατά τρόπον ώστε τούτο να αποδίδει εις το διηνεκές το αυτό ποσόν δασικών προϊόντων ετησίως ή ανά περιόδους. Αειφόρος: ο αιθαλής. (Στεφάνου Ι., Τσουδερός Ι. και Μητούλα Ρ.).

Παράλληλα με τα παραπάνω όμως, πρέπει να χαραχθεί μια περιβαλλοντική πολιτική η οποία θα διατηρήσει το μερίδιο των εκλυόμενων ρύπων CO₂ από Ηλεκτρική ενέργεια, στο 22% μέχρι το 2025, υποχρέωση που απορρέει από το Πρωτόκολλο του Κυότο το οποίο υπεργράφη πρόσφατα μεταξύ των χωρών όλου του κόσμου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από μη ορυκτά καύσιμα κυρίως Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Πυρηνική Ενέργεια, μορφές ενέργειας των οποίων η Λευκή Βίβλος εισάγει τη χρήση ως τη λύση τόσο για την περιβαλλοντική προστασία, όσο για την κάλυψη της ανάγκης διαφοροποίησης καυσίμων που προβλέπεται να προκύψει στο άμεσο μέλλον εξαιτίας της ανασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού, όπως αυτή θα αναλυθεί παρακάτω.

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να θιγεί ένα θέμα το οποίο δεν έχει ακόμα σχολιασθεί από καμία ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενέργεια: πρόκειται για το θέμα της ένταξης των εξοπλισμών των Εναλλακτικών Μορφών Ενέργειας στον περιβάλλοντα χώρο με τρόπο που να εναρμονίζονται πλήρως με αυτόν έτσι ώστε να αναδεικνύουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του: όλες οι χρηματοδοτήσεις και έρευνες που προαναφέρθηκαν στοχεύουν κυρίως στην τεχνολογική εξέλιξη, στην οικονομικότητα των εξοπλισμών αυτών και στη βιωσιμότητα των επενδύσεων σε έργα ΑΠΕ, αλλά η έρευνα για την αισθητική ένταξή τους στο χώρο δεν εμφανίζεται πουθενά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να στρέψει το ενδιαφέρον της και προς αυτήν την αισθητική παράμετρο, έτσι ώστε αφ' ενός να χαραχθεί ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική και αφ' ετέρου να δημιουργηθεί στους Ευρωπαίους πολίτες μια σφαιρική αντίληψη περί του εύλογου της εγκατάστασης των έργων ΑΠΕ στον περιβάλλοντα χώρο τους. Το σημείο αυτό πολύ εύστοχα εντοπίστηκε ήδη από το 1998 σε διεθνές συνέδριο στη Λισσαβόνα (Building the city of tomorrow - the energy dimension, 1998), γεγονός που μας επιτρέπει να αισιοδοξούμε ότι επιτέλους θα υπάρξει ενδιαφέρον και προς την κατεύθυνση αυτή.

Περαιτέρω θα αποδειχθεί πως η προστασία του περιβάλλοντος και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αν και σε γενικότερα πλαίσια αποτελούν έννοιες συχνά αντικρουόμενες μεταξύ τους, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο δεν αποτελούν κατ' ανάγκη θέματα που αντιμάχονται το ένα το άλλο. Αντιθέτως, στο μέτρο που οι πολιτικές που χαράσσει η Ένωση υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος υιοθετηθούν με σφαιρική από τις επιχειρήσεις, τότε μακροπρόθεσμα, μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και σε αύξηση των οικονομικών μεγεθών των παραγωγικών μονάδων της Ευρώπης και άρα σε αύξηση της συνολικής ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΕΥΚΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι κύριοι φορείς επίτευξης και αύξησης της συνολικής ανταγωνιστικότητας είναι οι επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν την κύρια δύναμη του γενικότερου οικονομικού και πολιτικού πλαι-

σίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την υγιή λειτουργία τους απαιτείται αποτελεσματικό νομικό και φορολογικό πλαίσιο, καθώς και εντατική δραστηριοποίηση πάνω στους άξονες της παγκοσμιοποίησης, της οικολογικής ευαισθησίας, των καινοτομιών και των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Όταν μιλάμε για παγκοσμιοποίηση σε οικονομικό επίπεδο, αναφερόμαστε κυρίως στην ολοκλήρωση και ενοποίηση των μεταφορικών, επικοινωνιακών και τεχνολογικών δομών, διαδικασία πολύ χρήσιμη ειδικά στον τομέα της ενέργειας, όπου εμφανίζεται το περίεργο φαινόμενο οι ενεργειακοί πόροι να εντοπίζονται σε μια χώρα και οι ενεργειακές Αγορές σε μια άλλη.

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε στην επισήμανση της Λευκής Βίβλου περί σπουδαιότητας ενός παγκόσμιου ενεργειακού διαλόγου, διαδικασία πολύ χρήσιμη, καθώς πολλές χώρες χαρακτηρίζονται από ασταθές γεωπολιτικό περιβάλλον, διαθέτουν όμως άφθονα ενεργειακά κοιτάσματα, χρήσιμα στα Ευρωπαϊκά Κράτη Μέλη που από την άλλη, διαθέτουν το συγκριτικό πλεονέκτημα της πολιτικής σύμπνοιας.

Το πλεονέκτημα αυτό, δημιουργεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση, μια πολύ ευνοϊκή, ενεργειακή συγκυρία η οποία θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο μέσω της ολοκλήρωσης της κοινοτικής αγοράς, έτσι ώστε να καταστούν οι Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πιο ανταγωνιστικές υπό το πρίσμα ασφαλώς της περιβαλλοντικής προστασίας που αποτελεί τον πρώτο από τους βασικούς στόχους της Λευκής Βίβλου.

Η συμβολή της υπογραφής της "Παγκόσμιας Ενεργειακής Χάρτας" υπήρξε σημαντική στο επίπεδο αυτό, καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη ανέλαβαν τη δέσμευση για την απελευθέρωση του εμπορίου και των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα.

Ένα επιπρόσθετο στοιχείο μόχλευσης της Ευρωπαϊκής Ανταγωνιστικότητας είναι η ανάπτυξη ενεργειακών τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον (Αιολικά Πάρκα, Φωτοβολταϊκές μονάδες, Μονάδες Συμπαράγωγής κ.λπ.) καθώς και η βελτιστοποίηση των υποδομών για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας, παράγοντες που καθιστούν όχι μόνο πιο ανταγωνιστική την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά παράλληλα αυξάνουν το εισοδηματικό και άρα βιοτικό επίπεδο του Ευρωπαϊού Πολίτη, εξασφαλίζοντας οικονομική και κοινωνική συνοχή στα Κράτη Μέλη της.

Σύμφωνα με τον Άλαν Γκρίνσπαν² "Ισχυρή οικονομία είναι αυτή που προκαλεί επενδύσεις και όχι αυτή που διαθέτει χρήμα". Η Ευρωπαϊκή Ένωση, υπακούοντας στο αξίωμα αυτό, προσπαθεί να δημιουργήσει ένα θετικό και μακροχρόνιο επενδυτικό κλίμα στον τομέα της ενέργειας, ενοποιώντας και ολοκληρώνοντας την εσωτερική της αγορά, απελευθερώνοντας τις Αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και δημιουργώντας μηχανισμούς ελεύθερης εμπόρευσης των αγαθών και τυποποίησης των προϊόντων, τέτοιους, που να εξασφαλίζονται πρότυπα ποιότητας και ασφάλειας κατά την παραγωγή και κατανάλωσή τους. Επιπλέον

---

² Ο Άλαν Γκρίνσπαν ήταν Υπουργός ΗΠΑ

ον, παρεμβαίνει στο επιχειρηματικό στερέωμα και με πιο άμεσο τρόπο, αναζωπυρώνοντας το επενδυτικό ενδιαφέρον των επιχειρηματιών στον τομέα της ενέργειας, τόσο με τη διαμόρφωση κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου, όσο με επιδοτήσεις και χρηματοδοτήσεις. Μάλιστα, τα Κράτη Μέλη, για ειδικούς λόγους πολιτικής έχουν το δικαίωμα να ζητούν την έγκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για περαιτέρω φοροαπαλλαγές (Οδηγία 92/181/ΕΟΚ).

Επιπροσθέτως, στην κατεύθυνση της αύξησης της ανταγωνιστικότητάς της, η Ένωση, προσπαθεί να επιτύχει υψηλή ενεργειακή απόδοση και να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη των διεθνών οικονομικών παραγόντων στην ευρωπαϊκή εσωτερική ενεργειακή αγορά. Ο βαθμός αυτός ενεργειακής απόδοσης μπορεί να βελτιστοποιηθεί μέσω της δόμησης άρτιου συστήματος μεταφορών και της κατάρτισης αντίστοιχης Κοινοτικής Πολιτικής ούτως ώστε οι επενδύσεις σε δίκτυα υποδομής πολύτροπων μεταφορών, η ολοκλήρωση της εσωτερικής μεταφορικής αγοράς στο σιδηροδρομικό δίκτυο και την εσωτερική ναυσιπλοΐα καθώς και οι περισσότερες εργασίες έρευνας και ανάπτυξης να μειώσουν το κόστος της χρήσης των μεταφορικών μέσων και να αυξήσουν τη μεταφορική τους δυνατότητα.

Σύμφωνα με τα όσα ορίζει η Λευκή Βίβλος "Σε μια ανταγωνιστική ενεργειακή αγορά, όπου υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης καυσίμων, θα πρέπει να επικρατεί ιδανική ανταγωνιστική και διαφανής τιμολόγηση". Εφαρμογή αυτής της πολιτικής αποτελεί και ο λογιστικός διαχωρισμός των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, στις οποίες βάσει της Οδηγίας 96/92/ΕΚ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996), καθίσταται απαιτητό το Unbundling (λογιστικός διαχωρισμός) των βασικών δραστηριοτήτων των Επιχειρήσεων Ενέργειας της Κοινότητας, έτσι ώστε να υπάρχει διαφάνεια στη φορολόγηση των επιχειρήσεων αυτών, αλλά και πλήρη ενημέρωση του καταναλωτή ηλεκτρικής ενέργειας για το προϊόν που πληρώνει κάθε φορά. Επιπροσθέτως, διαφάνεια αναζητείται στις Συνθήκες Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.), και Ευρατόμ (Συνθήκη της Ένωσης για την ατομική ενέργεια).

Η προαναφερόμενη διαφάνεια στις διαδικασίες τιμολόγησης και προμήθειας καυσίμων και η χαμηλή –συγκριτικά με τις παγκόσμιες αγορές– τιμή τους που θα επιτευχθεί μέσω των κοινοτικών επιδοτήσεων (όπως, για παράδειγμα, η τιμή του Άνθρακα, όπου η Ένωση μεριμνά για τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται ανταγωνιστικότητα στην τιμή της εξαγωγής του σε σχέση με τις τιμές του στην Παγκόσμια Αγορά), θα έχουν ως συνέπεια την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής βιωσιμότητας, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ίδιο ισχύει και για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.), οι οποίες θα χρειαστούν ενισχυμένη προώθηση, μέσω επιδοτήσεων –τουλάχιστον στην αρχή– και μέχρι να λάβουν την αρμόζουσα θέση στο Ευρωπαϊκό ενεργειακό στερέωμα. Στον τομέα των Α.Π.Ε., η Ευρωπαϊκή Ένωση, καταβάλλει –έστω και καθυστερημένα– κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης του δυναμικού τους, καθιερώνοντας πρότυπα για τον εξοπλισμό τους, θεσπίζοντας Κοινοτικό Πλαίσιο για τη φορολόγηση και χρηματοδότησή τους, και επενδύοντας σε έρευνα και ανάπτυξη των τεχνολογιών ανάπτυξής τους. Ο ρόλος των Α.Π.Ε. είναι ενισχυμένος μέσα στην

Κοινότητα κυρίως λόγω του γεγονότος, ότι οι πηγές αυτές βρίσκονται σε αφθονία στη φύση και επιπλέον επειδή το εμφανές κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τέτοιου είδους πηγές είναι πολύ μικρό. Επειδή πολλές τεχνολογίες Α.Π.Ε. απαιτούν γνώση των τοπικών συνθηκών κρίνεται απαραίτητη η διαπεριφερειακή συνεργασία και διακρατική συμμετοχή σε τέτοιου είδους εγκαταστάσεις. Σημειώνεται εδώ, ότι ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος της ομοιομορφίας των απανταχού ευρισκομένων εγκαταστάσεων ΑΠΕ, πράγμα αναπόφευκτο καθώς ένα κριτήριο που πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη κατά την ανέγερση ενός ΑΠΕ, είναι η διατήρηση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του τόπου, όπου εγκαθίσταται ο σταθμός. Για την προώθηση των έργων Α.Π.Ε., απαιτείται ειδική νομοθετική ρύθμιση που θα επιτρέψει τον ανταγωνισμό με τις υπόλοιπες πηγές ενέργειας. Απαιτείται επιπλέον ενίσχυση και εκσυγχρονισμός των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και αύξηση του ορίου δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής, προτεραιότητες σημαντικές, αφού σύμφωνα με μελέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Α.Π.Ε. θα αυξήσουν τις θέσεις απασχόλησης ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο.

Γενικότερα, η διαφοροποίηση της προμήθειας καυσίμων αποτελεί στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα συντελέσει στην επίτευξη αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, στον πολλαπλασιασμό των θέσεων εργασίας και στη βελτίωση της ασφάλειας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996). Όσον αφορά στην εγχώρια παραγωγή καυσίμων, είναι σημαντικό κάθε Κράτος Μέλος να αξιοποιήσει στο έπακρο τόσο τις πρώτες ύλες του όσο και την απόδοση των επιχειρήσεων που ασχολούνται με αυτές, ώστε να ελαχιστοποιηθεί το κόστος τους, βελτιώνοντας ταυτόχρονα την ενεργειακή του τεχνολογία. Ειδικότερα, στο θέμα του λιγνίτη, η Κοινότητα πρέπει να προωθήσει την έρευνα και ανάπτυξη τεχνολογίας εξόρυξης του, με γνώμονα κυρίως την έκλυση λιγότερων εκπομπών CO₂. Έτσι θα αυξηθεί η δυναμικότητα των εγχώριων κοινοτικών ενεργειακών πόρων αυξάνοντας την επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, θα προστατευθεί το περιβάλλον και θα περιοριστεί η ενεργειακή εξάρτηση της Ένωσης από άλλες χώρες.

Αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαϊκών Μεταφορών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα υιοθετήσει στρατηγική συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των διαφόρων κρατικών οργανισμών μεταφορών και θα συστήσει διαλειτουργικές ομάδες όπου θα συμμετάσχουν μέχρι και χρήστες των προαναφερόμενων μεταφορικών μέσων στην κατεύθυνση δημιουργίας των "οχημάτων του μέλλοντος". Θα καταβληθεί προσπάθεια μείωσης του κόστους καυσίμου, κόστος καυσίμου μέσω φοροαπαλλαγών ή ειδικών ενισχύσεων σε τεχνολογίες μείωσης του περιορισμού των εκπομπών CO₂ από τα οχήματα, ικανοποιώντας έτσι ταυτόχρονα τους στόχους της αύξησης της Ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να γίνει έτι περισσότερο ανταγωνιστική διευρύνεται, ενώ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Essen έχει ήδη αποφασισθεί η στρατηγική προέκταξης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ήδη, η ένταξη δέκα εξ' αυτών

χωρών συζητήθηκε πρόσφατα στην Κοπεγχάγη, ενώ οι χώρες αυτές θα γίνουν και τυπικά Κράτη Μέλη της Ένωσης τον Απρίλιο του 2003. Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι με πρωτοβουλία της Ελλάδας και στην κατεύθυνση της εναρμόνισης των ενεργειακών πολιτικών των υπό ένταξη χωρών με τα όσα ορίζουν οι Κοινοτικές Οδηγίες, υπεγράφη "Μνημόνιο Συνεργασίας των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης" στα πλαίσια του οποίου και με προεδρία της Ελλάδας, έχουν ήδη ορισθεί τα αρμόδια Όργανα εποπτείας των δράσεων που αποφασίσθηκαν προς την κατεύθυνση αυτή.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΕΥΚΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, υπογράμμισε με μεγάλη έμφαση την ανάγκη εξασφάλισης του εφοδιασμού ενέργειας (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 1995), αναφορικά με την οποία, η Ένωση προέβη σε μελλοντικές προβλέψεις για τα ενεργειακά δεδομένα. Οι σχετικές μελέτες εκπονήθηκαν από πολιτικούς και πανεπιστημιακούς φορείς, που συζήτησαν ενδελεχώς και χρησιμοποιώντας παροντικά δεδομένα και επιστημονικά μοντέλα κατέληξαν στα εξής συμπεράσματα:

- Στη μελλοντική αύξηση της ενεργειακής ζήτησης,
- στην ανάγκη υποκατάστασης του πετρελαίου απ' το Φυσικό Αέριο και
- στην ανάγκη ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περιόδους ενεργειακών κρίσεων, θα πρέπει να έχει τρεις συνιστώσες: α) τη διατήρηση της ορθής διαχείρισης των αποθεμάτων, β) τη μείωση του κόστους καυσίμου και γ) τον κοινοτικό συντονισμό.

Βάσει στατιστικών μελετών, η παγκόσμια κατανάλωση ενέργειας αυξάνεται κατά 2% ετησίως και σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες κατά 6% ετησίως, ενώ η κατανάλωση πετρελαίου θα αυξηθεί αντί 8,5 δις τόνους που είναι σήμερα, σε 13 δις τόνους το 2020 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996). Ειδικά για τις Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εγχώρια κατανάλωση ενέργειας προβλέπεται να αυξάνεται κατά 1% ετησίως, με το πετρέλαιο να διατηρεί το 42% του μεριδίου της κοινοτικής Αγοράς Καυσίμων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996).

Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι το 75% των κοιτασμάτων πετρελαίου βρίσκεται στη Μέση Ανατολή και ότι αν και δεν προβλέπεται ανεπάρκεια στα διαθέσιμα αυτά κοιτάσματα, εν τούτοις ενδέχεται να ξεσπάσουν ενεργειακές κρίσεις καθώς η Μέση Ανατολή απαρτίζεται από χώρες με ασταθές γεωπολιτικό καθεστώς και ασαφή πολιτικά και νομοθετικά πλαίσια. Παράδειγμα τέτοιου είδους κρίσης, αποτελεί η πρόσφατη που μετέωρισε πάνω από τις οικονομίες όλου του κόσμου λόγω της πολεμικής σύρραξης στα εδάφη του Ιράκ.

Η ανασφάλεια που προκαλείται από τις κρίσεις αυτές, μπορεί να καθησυχασθεί από τη χρήση Φυσικού Αερίου, του οποίου η κατανάλωση –σύμφωνα με τις προαναφερόμενες προβλέψεις– ούτως ή άλλως θα προτιμηθεί εξαιτίας της χαμηλής κεφαλαιουχικής δαπάνης που

απαιτείται για τη δημιουργία δικτύων του και εξαιτίας της συνδυασμένης αποτελεσματικότητας ηλεκτρισμού και θερμότητας που μπορεί να δημιουργήσει μέσω των τεχνολογιών Συμπαγωγής.

Ενδεικτικό του παγκόσμιου ενδιαφέροντος, για τη μεταφορά των αυξημένων ποσοτήτων φυσικού αερίου, είναι οι συνεργασίες μεταξύ Αμερικανικών, Ευρωπαϊκών και Ρωσικών Επιχειρήσεων, καθώς και οι επιχειρηματικές "μάχες" που εκδηλώνονται στις μέρες μας για την κατασκευή αγωγών που συνδέουν τα κοιτάσματα της Μέσης Ανατολής και τις ενεργειακές Αγορές της Δύσης. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί βεβαίως το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας ως κομβικό σημείο "πέραςμα" μεταξύ της "Ανατολής-ενεργειακού Παραγωγού" και της "Δύσης-ενεργειακού καταναλωτή", καθώς και το επακόλουθο ξέσπασμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας στα Ελληνικά εδάφη από επιχειρήσεις της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Στην περίπτωση της Πυρηνικής Ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να χαράξει πολιτική διαχείρισης των αποβλήτων και ασφάλειας εφοδιασμού, καθώς και να διευκρινισθεί ο τρόπος που τα πυρηνικά υλικά θα διατίθενται στις παγκόσμιες αγορές και να αποσαφηνισθεί ένας τρόπος διαφοροποίησης των πηγών προμήθειας, ώστε να αποφευχθεί η κατακλισμαία προμήθεια πυρηνικών υλών από συγκεκριμένες χώρες. Σύμφωνα πάντα με τις επιστημονικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χρήση της πυρηνικής ενέργειας ενδεχομένως να αυξηθεί, κυρίως στην Ασία. Σύμφωνα επίσης με τη Συνθήκη Ευρατόμ, η ανησυχία που αναφύεται από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας κυρίως από τα Κράτη Μέλη που εξαρτώνται σχεδόν αποκλειστικά από αυτή, μπορεί να καθησυχαστεί μέσω της διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης σε προγράμματα κατασκευής ασφαλών αντιδραστήρων, σε ανάπτυξη τεχνολογίας για πυρηνική σύντηξη με διεθνείς συνεργασίες, σε πιο ορθή διαχείριση ραδιενεργών αποβλήτων, σε απαγόρευση της παράνομης διακίνησης πυρηνικών υλών και σε άριστη διαχείριση εμπορικών συμφωνιών για πυρηνικά όπλα με Τρίτες Χώρες.

Η βελτιστοποίηση των υποδομών για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας θα εξασφαλίσει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάτι πολύ σημαντικό, ειδικότερα μετά από την πρόσφατη συμφωνία της Κοπεγχάγης όπου τα δέκα, αναπτυσσόμενου χαρακτήρα κυρίως, Κράτη Μέλη, θα προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προωθεί τη διεθνή συνεργασία προς την κατεύθυνση της επάρκειας του ενεργειακού εφοδιασμού, αλλά και της αρωγής και έκτακτης βοήθειας, σε άλλες χώρες, όποτε το χρειαστούν και συνάπτει διεθνείς συμφωνίες καθώς και διμερείς συμφωνίες πρόσβασης επιχειρήσεων από άλλες χώρες στην Κοινότητα, και αντιστρόφως για λόγους επιχειρηματικότητας ή έρευνας υπό όρους ίδιους με τους Κοινοτικούς. Ειδικότερα για την Ενέργεια, τόσο οι συμφωνίες που έλαβαν χώρα κατά τη σύσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου όσο και αυτές που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη για τον Ενεργειακό Χάρτη, αφο-

ρούν επενδύσεις που προβλέπεται πως θα συμβάλλουν έτει περισσότερο στην απελευθέρωση της ενέργειας και στην ελεύθερη διακίνηση των ενεργειακών προϊόντων και στη μεταφορά τεχνολογίας σε Τρίτες Χώρες. Εκτός όμως από αυτά η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει σταθερά στο διεθνή ενεργειακό διάλογο ανάμεσα σε Παραγωγούς Χώρες και Καταναλωτές Χώρες. Λαμβάνοντας μέρος σε παγκόσμια συνέδρια των οποίων χορηγεί τη διοργάνωσή τους, και ενισχύοντας τις σχέσεις τους με τις Χώρες της Μέσης Ανατολής, προσπαθεί να δημιουργήσει δεσμούς σταθερής και μακροχρόνιας αλληλεξάρτησης με αυτές, χρηματοδοτώντας ενεργειακές εξελίξεις όπως π.χ. ανάπτυξη Α.Π.Ε., μεταφορά καθαρών και υψηλών τεχνολογιών, ενίσχυση δικτύων μεταφοράς ενέργειας, ίδρυση ενεργειακών κέντρων στους Κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έξω από αυτή.

Προκειμένου να φροντίσει την ελάρκεια ενεργειακού εφοδιασμού, η Ένωση, μέσω της Λευκής Βίβλου, τονίζει ιδιαίτερα τη σημασία της διαπεριφερειακής συνεργασίας ακόμα και στα πλαίσια ενός Κράτους Μέλους: ενισχύει τη δυνατότητα παρέμβασης των πολιτικών και δημοτικών φορέων στα ενεργειακά θέματα, και ενθαρρύνει την είσοδο των επενδυτών από αγροτικές περιοχές, όπου βρίσκεται η πλειονότητα των φυσικών και ανανεώσιμων πόρων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ήδη, σε πλήρη εναρμόνιση με τις Κοινοτικές Οδηγίες, το Ελληνικό Υπουργείο Ανάπτυξης, έχει διαθέσει την πλειονότητα των Αδειών Παραγωγής για έργα Α.Π.Ε. (Αιολικά Πάρκα, Φωτοβολταϊκές και Υδροηλεκτρικές Μονάδες) σε νησιά, ορεινές και πεδινές περιοχές της Ελλάδας, όπου πλεονάζουν ο ήλιος, ο αέρας και το νερό. Αν λάβουμε επιπλέον υπόψη την ποικιλομορφία των πόλεων και επαρχιών μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων Κρατών Μελών, τότε καταλαβαίνουμε τη σπουδαιότητα της διαπεριφερειακής συνεργασίας.

Οι τομείς στους οποίους θα δώσει βαρύτητα η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η έρευνα, ανάπτυξη, διάδοση και εφαρμογή της ενεργειακής τεχνολογίας. Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα προωθήσει συνομιλίες με όλους τους αρμόδιους φορείς των Κρατών Μελών για τη συγκρότηση βάσης δεδομένων, άτλαντα ενεργειακών τεχνολογιών και πληροφόρηση σχετικά με τους καθοριστικούς παράγοντες έρευνας και ανάπτυξης. Οι νέες αυτές τεχνολογίες θα διαδοθούν με κατάλληλο τρόπο στη βιομηχανία και στους καταναλωτές και έτσι, θα παρέχονται ενδείξεις στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες σχετικές με πολύ σημαντική πληροφόρηση, όπως για παράδειγμα τον εντοπισμό των ενεργειακά πλούσιων αγορών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, καθίσταται προφανής ο τρόπος που αλληλοδιαπλέκονται οι τρεις φαινομενικά αντικρουόμενοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος αποκαλύπτεται σε όλες τις εκφάνσεις των κατευθυντήριων γραμμών που χαράσσονται μέσω της Λευκής Βίβλου για την ενέργεια. Θα μπορούσαμε να πούμε μάλιστα, πως η συμπληρωματικότητα αυτή επιδιώκεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και πως η Ένωση προσπαθεί να συμφιλιώσει τους στόχους αυτούς, με δράσεις προσεκτικά μελετημένες, έτσι ώστε σε μακροχρόνιο ορίζοντα να επιλυθούν οποιαδήποτε προβλήματα που ενδεχομένως προκύψουν.

Αναλύοντας έναν - έναν τους στόχους αυτούς, αντιληφθήκαμε τον τρόπο με τον οποίο η εκάστοτε ενεργειακή δράση για την επίτευξη του ενός στόχου άπτεται και των άλλων δύο και πως ουσιαστικά οδεύουμε προς μια κοινωνία όπου ο ενεργειακός εφοδιασμός παίζει πρωτεύοντα ρόλο και στην οποία ο ανταγωνισμός επιτυγχάνεται μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος.

Προκειμένου να διασφαλισθούν ικανοποιητικά αποτελέσματα από τους στόχους που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Λευκής Βίβλου για την ενέργεια, χρειάζεται ένα σύστημα έγκυρης και έγκαιρης παρακολούθησης των ενεργειακών δράσεων του κάθε Κράτους Μέλους ώστε να παρακολουθείται και να εξασφαλίζεται η ελευθερία εγκατάστασης ανεξάρτητων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας στις εκάστοτε περιοχές και να διασφαλίζεται ισότιμο περιβάλλον ανταγωνισμού σε όλες τις επιχειρήσεις των Κρατών Μελών, αποτελεσματική διαιτησία σε προκύπτουσες διαφωνίες και διασύνδεση των εκάστοτε εθνικών νομοθετικών όρων για την ενέργεια. Χρειάζονται επίσης μηχανισμοί και Όργανα εποπτείας των επιπτώσεων που προκύπτουν από τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται στην ενεργειακή πολιτική της κάθε χώρας και δη στο περιβαλλοντικό, κοινωνικό και φορολογικό πεδίο.

Επιπλέον, χρειάζεται να διασφαλίζεται ότι οι επενδύσεις που χρήζουν χρηματοδοτικών παρεμβάσεων από την Κοινότητα, (δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και τα Ταμεία Συνοχής, κ.λπ.), οδεύουν γύρω από τους άξονες της ενοποίησης της ενεργειακής αγοράς και την καθιέρωση διασυνοριακού ανταγωνισμού και είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους ενεργειακής πολιτικής που αφορούν στη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών και την περιβαλλοντική προστασία.

Αν δεν υπάρχει ο έλεγχος αυτός, τότε θα προκύψουν εμπόδια που θα προέρχονται τόσο από τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης κάθε χώρας και τη διαφοροποιημένη οικονομική τους κατάσταση όσο από κερδοσκοπικές τάσεις και μεμονωμένα συμφέροντα. Η διακριτική διοικητική, τεχνική και οικονομική εποπτεία της Ένωσης καθίσταται απαιτητή, ώστε να υπάρχει ενιαία πορεία ανάπτυξης και συνοχή στη λήψη ενεργειακών αποφάσεων των Κρατών μελών, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς και της ανταγωνιστικότητας της.

Βιβλιογραφία

- Στεφάνου Ι. και Μητούλα Ρ. (2002), "Ο ρόλος της Ενέργειας στον περιβαλλοντικό σχεδιασμό και την περιφερειακή ανάπτυξη", Εργαστήριο Πολεοδομικής Σύνθεσης, Αθήνα, σ. 91.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, "Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Για μια ενεργειακή Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση", Βρυξέλλες, 11 Ιανουαρίου 1995 (COM(95) 659 Τελικό).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, "Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Ενεργειακή Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση", Βρυξέλλες, Ιανουάριος 1996 (COM(95) 682 Τελικό).
- SEC(92) 1990 της 27ης Οκτωβρίου 1992 - Η Αρχή της Επικουρικότητας.
- Στεφάνου Ι., Τσουδερός Ι. και Μητούλα Ρ. "Σημειώσεις μαθήματος περιβάλλοντος και σχεδιασμός του χώρου", σελ.7.
- COM (92)93, Πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο για το περιβάλλον - "Στόχος η αειφορία"
- Οδηγία 92/181/ΕΟΚ του Συμβουλίου, άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο (5), και παράγραφος 4.
- Οδηγία 96/92/ΕΚ "Περί κοινών κανόνων για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας".
- Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.).
- Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την Ατομική Ενέργεια (Ευρατόμ).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, "Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Ενεργειακή Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση", σελ. 27, Βρυξέλλες, Ιανουάριος 1996 (COM(95) 682 Τελικό).
- COM (95) 163 της 10ης Μαΐου 1995 - Λευκή Βίβλος για την προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για να ενταχθούν στην εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση αριθ. Α4-0212/95 και Ψήφισμα της 10ης Οκτωβρίου 1995.
- Building the City of tomorrow - The energy dimension - Conference May 29 - 30, 1998 Expo '98 - Lisbon (Portugal).

